

**STOWARZYSZENIE „RODZINA PONARSKA”
80-336 Gdańsk ul. Pawła Gdańca 6B/10**

Tel. (+48) 691 355 426, e-mail: mwieloch@miiz.waw.pl
maria.wieloch@rodzinaPONARSKA.pl, www.rodzinaPONARSKA.pl
NIP 584 25 13 369, Regon 193000303
KRS 0000 121575
Nr konta : PKO BP O/Gdańsk 70 1020 1811 0000 0402 0072 4773

Gdańsk, grudzień 2011

Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Rodzina Ponarska w 2011 roku

Drodzy Członkowie i Sympatycy,

Zdecydowałam się na wysłanie do Was sprawozdania merytorycznego z końcem roku, by jednocześnie złożyć życzenia świąteczne oraz by stworzyć okazję do podzielenia się w tym czasie ze swoimi bliskimi tym co dzieje się w Stowarzyszeniu. Może takie rozmowy skłonią młodsze pokolenie do zainteresowania się sprawą Ponar i włączenia się do naszej niezbyt licznej „Rodziny”.

Większość relacji z naszej działalności na bieżąco ukazywała się na stronie www.rodzinaPONARSKA.pl, dzięki Panu Markowi Dereckiemu i Pani Lilli Biedrzyckiej, którym w tym miejscu bardzo dziękuję w imieniu Zarządu i tysięcy osób z niej korzystających. Dlatego to sprawozdanie część relacji podaje bardzo skrótowo.

Zainteresowanie „Dziennikiem...” Kazimierza Sakowicza, który jest od kilku lat niedostępny na rynku, nasunęło pomysł umieszczenia go na naszej stronie internetowej. Od Pani Racheli Margolis z Izraela oraz Pana dr Henryka Dubowika – Prezesa Oddz. Bydgoskiego TMWiZW otrzymaliśmy odpowiednie zgody, ale wtedy okazało się, że nie istnieje drukarnia, która wydała go w 1999 roku. Zanim znalazł się ktoś, by zeskanować porządnie książeczkę, narodził się pomysł szukania nowego wydawcy z nowym wstępem i w poszerzonej wersji. Szanse na nowe wydanie są bardzo duże, bo w dniu 14.11. przeprowadziłam obiecującą rozmowę w Warszawie.

Na prośbę Pana Henryka Szylkina (przyjaciela Pani Heleny Pasierbskiej) z Zielonej Góry przekazałam posiadane do marca br. zdjęcia Tablic Ponarskich, które miały ubogacić zbiorek wierszy o Ponarach. Na razie nie udało się wydać tego zbiorku, ale większość wierszy, jakie zgromadził Pan Szylikin zostało zamieszczonych w miesięczniku społeczno-kulturalnym „Nad Odrą” w numerze 5-6 z 2011 r. Z braku miejsca znalazły się tam tylko zdjęcia 2 Pomników i 2 Tablic Ponarskich.

W numerze tym przedrukowany jest również tekst Piotra Szubarczyka pt „Kto przechowa pamięć o zbrodni ponarskiej?”, artykuł Katarzyny Węgrowskiej pt „Wileńskie Ponary w słowach i pamięci ocalone”, Henryka Szylkina - Słowo o Helenie Pasierbskiej – pierwszej redaktorce Wierszy Ponarskich. W dziale Recenzje i Omówienia – są recenzje książek: Heleny Pasierbskiej – Wileńskie Ponary, Moniki Tomkiewicz – Zbrodnia w Ponarach 1941-1944 oraz udostępnione przeze mnie teksty – H. Pasierbskiej - Uwagi krytyczne i uzupełnienie dot. Książki Moniki Tomkiewicz pt „Zbrodnia w Ponarach 1941-1944” (wyd. IPN) oraz List Janusza Kurtyki do Heleny Pasierbskiej – w sprawie uwag krytycznych .....

W lutym 2011 r. została ostatecznie zamontowana Tablica Ponarska przy Kaplicy Matki Boskiej Katyńskiej w Bazylice Św. Krzyża w Warszawie (uroczystości odbyły się w listopadzie 2010 r.).

W marcu na Wileńskie Kaziuki otrzymaliśmy zaproszenie od Ełckiego Oddziału Towarzystwa Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, niestety, z braku czasu, tylko duchowo byliśmy z nimi.

A Członkowie nasi brali czynny udział w obchodach przygotowanych przez Oddział Pomorski TMWiZW wspólnie z Filią nr 18 WiMBP w Gdańsku-Wrzeszczu. Z pewnością wielu z nas z przyjemnością uczestniczyło w Kaziukowych obchodach w miejscu swojego zamieszkania.

W pierwszą rocznicę śmierci śp. Heleny Pasierbskiej w dniu 12.03. odbyła się msza św. w Jej intencji w kościele pw. Matki Odkupiciela w Gdańsku-Wrzeszczu, która zgromadziła rodzinę i wielu przyjaciół. Po mszy św. z wielkim wzruszeniem Ballady Lecha Makowieckiego – „Katyń 1940 - Ostatni list” wysłuchali wszyscy zgromadzeni.

W dniu 8 maja w uroczystościach Ponarskich w Wilnie i Zułowie (oraz z okazji zakończenia II wojny światowej i rocznicy śmierci Marszałka Piłsudskiego) uczestniczyła grupa Polaków, nie tylko związana z Ponarami. Po zbyt krótkich uroczystościach w Ponarach, gdzie przemawiał Prezes ZPL Michał Mackiewicz i Konsul RP w Wilnie - Stanisław Kargul oraz zwiedzeniu przez część uczestników Muzeum Żydowskiego (gdzie miłym zaskoczeniem były już dwujęzyczne podpisy pod zdjęciami Polaków) udaliśmy się do Zułowa – miejsca urodzin Marszałka Piłsudskiego.

W Zułowie po wystąpieniach przedstawicieli ZPL i gości oraz bogatym programie artystycznym w wykonaniu Polskiego Zespołu Artystycznego Pieśni i Tańca „Wilia” oraz Polskiego Studium Teatralnego posadzono 4 dęby i poświęcono 4 stele upamiętniające: Błogosławionego Jana Pawła II, Aleksandra Krzyżanowskiego (ps. Wilk), Marszałka Senatu Andrzeja Stelmachowskiego oraz Ofiary Zbrodni Ponarskiej w latach 1941-1944. Dęby te i stele stanowią część tworzonej staraniem Związku Polaków na Litwie Alei Pamięci Narodowej. Z naszego Stowarzyszenia w dniu uroczystości obecny był Pan Jan Piłśc oraz pp. Grażyna i Bogdan Potępa oraz ja. Gośćmi uroczystości były również rodziny A. Krzyżanowskiego i Andrzeja Stelmachowskiego. Każda z rodzin uczestniczyła czynnie przy sadzeniu dębów. Po poświęceniu steli i złożeniu wieńców pod każdą z nich udaliśmy się pod Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego, by tu również złożyć wieniec. Po zakończeniu części oficjalnej wszyscy zostali ugoszczeni smacowym posiłkiem ufundowanym przez Konsula RP. Pana Kargula, a przygotowanym przez członków ZPL. Uroczystość ta zgromadziła wielu Polaków mieszkających na Wileńszczyźnie, przedstawicieli wszystkich szczebli władz Związku Polaków na Litwie, gości z Polski, harcerzy, młodzież szkolną, duchowieństwo oraz miejscowe władze.

W czasie pobytu w Wilnie byłem z wizytą u Konsula RP Pana Stanisława Kargula, w Związku Polaków na Litwie - u Pana Edwarda Trusewicza, w Redakcji Kuriera Wileńskiego – u Pana Rajmunda Klonowskiego oraz z prelekcją na temat Ponar w Wileńskiej Szkole Technologii, Biznesu i Rolnictwa w Wojdatach. Młodzież tej szkoły wraz z opiekunem sprawuje pieczę nad Polską Kwaterą w Ponarach.

Pomorski Oddział TMWiZW zorganizował w 12.05 – W ramach Kina Kresowego – Wieczór Ponarski, w czasie którego oglądaliśmy film Grzegorza Górnego – „Ponary” i kilka wileńskich kronik filmowych, a Dzień Ponarski połączony z mszą św. w intencji Ofiar Ponar był obchodzony w dniu 18.05 na terenie Parafii pw. Błogosławionego Stanisława Biskupa Męczennika wspólnie z Akcją Katolicką przy tej parafii. Przed prezentacjami Marii Wieloch i Piotra Szubarczyka odbył się Apel Poległych w wykonaniu Harcerzy ZHR Hufiec Gdańsk. Teksty pochodziły z uroczystości, które odbyły się w Ponarach w dniu 20.10.2000 r.

Po Międzynarodowej Konferencji, która odbyła się pod koniec maja w Wilnie, a była poświęconej nowemu spojrzeniu na sprawę Ponar i ich Ofiar, ukazały się w Gazecie Wyborczej i Rzeczpospolitej, chyba pierwsze większe artykuły poświęcone Ponarom. W każdym z nich wymieniano głos naszego Stowarzyszenia.

Stowarzyszenie nasze zareagowało pozytywnie na prośbę Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg Szczeciński, Koło Żołnierzy Kresowych o wsparcie finansowe budowy

Pomnika upamiętniającego Młodzież AK Wilna i Wileńszczyzny, której tyle zginęło w Ponarach. Odsłonięcie Pomnika zostało przesunięte na wiosnę 2012 roku.

W maju w Sanktuarium w Kałkowie, w Oratorium Wileńskim, gdzie rok wcześniej była poświęcona Tablica Ponarska, odbyło się poświęcenie tablicy poświęconej śp. Helenie Pasierbskiej. A w czerwcu we mszy św. poświęconej zamordowanym Żołnierzom Armii Krajowej uczestniczyli Renata i Aleksander Buśko, Grażyna i Bogdan Potępa, Janina Kęsek oraz Andrzej Całka.

Ukazanie się broszury pt Ponary - miejsce „ludzkiej rzeźni” autorstwa Prof. Piotra Niwińskiego (która dotarła do wszystkich Członków), a na której promocję i konferencję prasową zostałam poproszona do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w dniu 21.07.2011 spowodowało zwiększone zainteresowanie się Ponarami w Polsce. Teraz już przynajmniej każdy pracownik Służby Zagranicznej RP wie co to są Ponary, bo pozycja ta została przekazana do każdej placówki. Poza Członkami SRP broszurę tę otrzymały również różne ważne osoby i Instytucje. Dysponuję jeszcze kilkoma egzemplarzami i czekam na propozycje, komu warto jeszcze tę pozycję przekazać.

W czasie Uroczystej Gali z okazji Dnia Służby Zagranicznej, w której uczestniczyłam na zaproszenie Ministra Spraw Zagranicznych, w dniu 16.11. w Pałacu Prezydenckim, kilka ważnych osób otrzymało również ode mnie broszurę o Ponarach, w tym Marszałek Senatu Bogdan Borusewicz. Tego dnia miałam również okazję na krótkie rozmowy z Prezydentem Bronisławem Komorowskim, Ministrem Spraw Zagranicznych, Wiceministrem Spraw Zagranicznych Janem Borkowskim, Dyrektorem Departamentu Współpracy z Polonią – Maciejem Szymańskim (chyba głównym sprawcą pojawienia się mnie w MSZ) i innymi uczestnikami Gali.

W tym roku odbyły się uroczystości odsłonięcia trzech Tablic Ponarskich

– w Legnicy – w dniu 12.06 w kościele św. Jana z inicjatywy TMWiZW, gdzie nasze Stowarzyszenie było współfundatorem,

– w Bochni – 15.09, gdzie byliśmy fundatorami tablicy, a Towarzystwo Bochniaków i Miłośników Ziemi Bocheńskiej – obelisku, na którym jest umieszczona tablica na cmentarzu błogosławionej Rozalii. Tu inicjatorem wszystkich działań było Muzeum w Bochni,

– w Podkowie Leśnej – 11.11. Fundatorami tablicy w kościele św. Krzysztofa byli pp. Magda Teresa Wójcik (już śp.) i Jerzy Wójcik, a odsłonięcia dokonali Jerzy Wójcik i Andrzej Pasierbski.

W dniu 16.08 na cmentarzu w Elku odbyły się uroczystości poświęcenia Tablicy Pamiątkowej Poświęconej Żołnierzom AK Okręgu Wileńskiego obok istniejącej już Tablicy Ponarskiej. Inicjatorem było Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna z nieocenioną Panią Prezes Haliną Orzechowską. W uroczystości tej uczestniczyły Władze Miasta, parlamentarzyści, wojsko, policja, harcerze oraz licznie zgromadzeni mieszkańcy Elku i okolic.

W dniu 01.11 w wielu miejscach w Polsce, gdzie znajdują się Tablice Ponarskie pojawiły się znicze i wiązanki kwiatów. Przy Pomniku Ponarskim na Powązkach w Warszawie wartę honorową pełnili żołnierze, a o kwiatkach i zniczach pamiętali bliscy oraz nieznanne osoby.

Bardzo proszę osoby posiadające zdjęcia z uroczystości odbywających się przy Tablicach Ponarskich o ich udostępnienie wraz z krótką relacją. Mamy tylko zdjęcia z Bochni i Koszalina. Poza wymienieniem miast, w których znajdują się Pomniki i Tablice Ponarskie na naszej stronie internetowej chcemy zamieścić zdjęcie każdej tablicy i krótki opis z uroczystości poświęcenie oraz nazwę kościoła lub cmentarza, na którym się znajduje. Część zdjęć, które posiadam nie są najlepszej jakości, dlatego proszę o aktualne.

Z pewnością nie tylko członkowie Zarządu uczestniczą w większości uroczystości patriotycznych odbywających się w miejscach ich zamieszkania, godnie reprezentując Stowarzyszenie Rodzina Ponarska, dlatego również proszę o przekazywanie zdjęć i krótkich informacji z uroczystości w których Państwo brali udział.

Oto daty uroczystości, w których uczestniczyliśmy - 13.04, 03.05, 12.05, 01.08, 01.09, 17.09, 27.09, 01.11, 11.11, 05.12.

Członkowie mieszkający w Trójmieście uczestniczyli w tym roku w kilku wykładach i wystawach organizowanych przez Oddział Gdański Instytutu Pamięi Narodowej i Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej oraz Władze Miasta, w tym w Dniach „Wilno w Gdańsku”.

Ponieważ niewiele osób wykazało zainteresowanie otrzymaniem legitymacji, a tylko jedna osoba przysłała nam zdjęcie, na razie nie podjęliśmy się ich wydrukowania.

Ostatnio ukazały się 2 pozycje książkowe zawierające również teksty dotyczące Zbrodni Ponarskiej. Autorem jednej z nich – pt „O ludobójstwie” jest nasz Członek Pan Bohdan Mirakowski, a druga to „Wojenne dzieje Wilna 1939-1945, losy Polaków, sensacje, zagadki”. Wyd. Bellona. Autorem jest Józef Krajewski.

Witamy serdecznie nowych, tegorocznych Członków Stowarzyszenia Rodzina Ponarska są to: Państwo Janina i Jerzy Bochyńscy z Kościerzyny, Pani Grażyna Potępa z Bochni, Pan Andrzej Całka z Bochni – bratanek o. Władysława Całki, więźnia Łukiszek, Pani Janina Kęsek z Bochni, Ks. Krzysztof Bojko z Chojnowa – Kapelan Kresowian i Sybiraków w Archidiecezji Wrocławskiej, Pan Józef Waldemar Świrkowski z Legnicy – bratanek Księdza Romualda Świrkowskiego, Antoni Kakareko z Gdańska, Jan Biedrzycki z Tolkmicka, Zbigniew Biedrzycki z Elbląga, Włodzimierz Borek z Gdyni.

Ponieważ nowi Członkowie nie znają obecnego składu Zarządu i Komisji Rewizyjnej podaję poniżej jego skład, a nasze zdjęcia znajdują się w dokumentacji fotograficznej, stanowiącej część sprawozdania.

Zarząd: Maria Wieloch – Prezes, Jadwiga Kowalska-Godlewska – Wiceprezes, Andrzej Siwiec - Wiceprezes, Irena Perchel – Skarbnik, Lilla Biedrzycka – Sekretarz.

Komisja Rewizyjna – Alina Kistowska – Przewodnicząca, Maria Aldona Kozławska – Członek KR, Norbert Narowski – Członek KR.

Raz jeszcze bardzo proszę wszystkie osoby, które mają wspomnienia z „czasów ponarskich”, czy losów swoich bliskich o spisanie ich i przekazanie do nas. Zamieścimy je (wraz ze zdjęciami) na naszej stronie internetowej w dziale Historie i opowiadania naszych Członków.

Bardzo dziękujemy za wpłaty corocznych składek członkowskich i wszelkie darowizny na rzecz Stowarzyszenia.

Sprawozdanie finansowe zostanie rozesłane do Członków po zakończeniu roku finansowego i złożeniu dokumentów w Urzędzie Skarbowym.

W dniu 17 września odeszła z naszego grona śp. Magda Teresa Wójcik. Więcej relacji na naszej stronie.

W imieniu Zarządu
Prezes Stowarzyszenia Rodzina Ponarska

Maria Wieloch